



BSE, MKZ, varkenspest, vogelpest, vogelgriep en wat er nog komen gaat

Dierenziektes en de crisis in de landbouw

door EC Bakker

In 2001 bracht de 'gekke koeien'-ziekte, BSE, een soort voedselcrisis op gang. Eind jaren '90 was er een varkenspest-epidemie geweest, terwijl kort na BSE een MKZ-epidemie uitbrak. In 2003 was het pluimvee aan de beurt met de vogelpest. Nu zorgt de vogelgriep voor grote verontrusting. Mensen slaan mondkapjes in, terwijl EU-politici aan tafel kip zitten te eten om de burger gerust te stellen. Een land als Duitsland heeft na de BSE-crisis in elk geval enige conclusies getrokken en maatregelen genomen voor een grootschalige omschakeling naar ecologische landbouw. In Nederland schiet het allemaal niet op. Bij deze twee profetische waarschuwingen uit 1923 van de hand van Rudolf Steiner, grondlegger van de antroposofie en de biologisch-dynamische landbouw. Daarnaast zal ik trachten duidelijk maken waarom het eind van al die ziekte-epidemieën bij lange na niet in zicht is.

Verteringsprocessen

Steiner waarschuwde reeds in 1923 voor de gekke koeien ziekte. Alvorens hem te citeren, moet voor een beter begrip eerst een typisch antroposofische invalshoek vermeld worden. Steiner wijst er bij voeding op dat het niet zozeer gaat om het tot zich nemen van de specifieke stoffen die in het voedsel zitten. De eigenlijke voeding zit 'm erin dat het lichaam krachten moet aanwenden om de betreffende substanties om te vormen. Het gaat erom deze orgaan krachten te gebruiken; laat men ze onbenut, dan worden de krachten op een andere manier gebruikt, terwijl tegelijkertijd het verteringsvermogen afneemt.¹ Vanuit dit oogpunt is het bijvoorbeeld niet verstandig om vitaminepillen als vervanging voor voeding te gebruiken omdat ze eenvoudiger op te nemen zijn. Men ontwikkelt dan niet de eigenlijk noodzakelijke krachten eraan.²

Terug naar de koe: deze heeft maar liefst 7 magen om gras e.d. te verteren en is als zodanig een enorme verteringsfabriek. Steiner beschouwt vlees als iets wat, consequent teruggeredeneerd in de voedselketen, al voor een groot deel omgevormd plantaardig voedsel is. Hij komt nu tot de volgende uitspraak:

¹ Een extreem voorbeeld om dit merkwaardige principe van 'elders gebruikt worden' te verduidelijken, kan men zich voor de geest halen bij gevallen van ondervoeding of gebrek aan water. Men kan dan hallucinaties krijgen en/of stemmen horen. Dit duidt op overactiviteit van de nieren of de lever, de fysieke achtergrond bij verschillende vormen van psychose.

² Verontrusting is dan ook de nieuwe regelgeving op het gebied van babyvoeding. Vitamines toevoegen is door de EU verplicht gesteld. Hieraan vooraf ging lange tijd dat juist voor babyvoeding normen van insecticidenrestanten voor volwassenen werden gehanteerd. Jonge kinderen konden hier slechter tegen. Nu is de regelgeving aangepast en worden nota bene fabrikanten van ecologische babyvoeding geconfronteerd met vitamine-eisen.

"Stelt u zich nu eens voor dat een koe op het idee kwam om te zeggen: 'Het is me allemaal te saai, dat rondlopen en gras e.d. eten. Dat kan het andere vee voor mij doen. Ik eet gewoon meteen het andere vee!' Om kort te zijn; de koe gaat vlees eten. Maar hij kan toch zelf vlees voortbrengen! Hij heeft daartoe de krachten in zich. Wat gebeurt er dan wanneer hij in plaats van planten vlees gaat eten? Hij laat de krachten in zichzelf onbenut die in hem het vlees kunnen voortbrengen. (...) Maar die kracht die in het dierlijk lichaam onbenut blijft kan niet simpelweg verloren gaan. De koe is al met al volgestopt met deze kracht; die doet nu iets anders met hem dan uit plantenstoffen vleesstoffen maken. En hetgeen wat zij nu gaat doen, dat brengt in haar allerlei onheil voort. In plaats van dat het vlees geproduceerd wordt, worden nu schadelijke stoffen geproduceerd. De koe zou zich dus, wanneer zij opeens zou beginnen een vleeseter te worden, volstoppen met allerlei mogelijke schadelijke stoffen. Met name met urinezuur en met urinezuur-zouten³ (...) De bijzondere eigenschappen van urinezuur-zouten kenmerken zich door een bijzondere voorliefde voor het zenuwstelsel en voor de hersenen. Bij de vleesetende koe zal het dan gaan om enorme hoeveelheden van zich afzonderende urinezuur-zouten; deze zullen dan naar de hersenen gaan en de koe zou gek worden. (...)⁴

Steiner hield vergelijkbare uiteenzettingen over het gebruik van krachtvoer als voeding (of ten aanzien van planten over kunstmest.) Hij was nog niet zo profetisch om andere recente fenomenen te behandelen, zoals wat er gebeurt als kippen hun eigen uitwerpselen voorgediend krijgen omdat hun stoelgang niet efficiënt genoeg meer is. Dit is in elk geval gebruikelijk bij de kippenfabrieken van Kentucky Fried Chicken. De 'uitwerpselenrivier' wordt

³ Harnsäure: ook te vertalen als nierzuren, maar dat is geen gebruikelijke term. De strekking is dat er iets mis gaat in het nierbekken van de koe. Overschotten van urinezuur en urinezuurzouten zijn ook verantwoordelijk voor het ontstaan van nierstenen. Het zou interessant zijn om te kijken of 'gekke koeien' ook last hebben van nierstenen.

⁴ Voordracht 13-1-1923, GA 348.

ten dele weer teruggeleid naar de voederbakken, aangevuld met wat nieuwe graankorrels.

Hiermee is niet gezegd dat de oorzaak van BSE alleen maar gezocht moet worden in het diermeel dat de beesten voorgeschoteld kregen. Koeien krijgen tegenwoordig een heel scala aan stoffen binnen die de verteringsprocessen zwaar beïnvloeden.⁵ Maar wat voor schadelijke stoffen men ook vindt, de diepere oorzaak schuilt toch in de consequenties van een uitsluitend materialistische wereldbeschouwing.

Het materialisme

In het algemeen geldt vanuit de antroposofie dat het materialisme als wereldbeschouwing niet zozeer 'verkeerd' is, maar door haar dominantie tot extreme eenzijdigheid leidt. Voor het materialisme is alles gerelateerd aan de omgeving, bestaat niets als een eigenheid op zichzelf.⁶ Alles is object en terug te voeren tot genenpakketten, atomen, elektronen, etc. Hierdoor wordt over het hoofd gezien dat een idee, een wezen zich uitdrukt in een bepaalde vorm, deze vorm a.h.w. voor zichzelf 'schept'. Vanuit het materialisme bezien schept men echter vanuit de vorm en kan men daar dus op zijn gemak aan lopen sleutelen. De vraag of het aan de vorm ten grondslag liggende wezen zich dan nog wel goed kan uitdrukken wordt niet voorop gesteld.

VOEDINGSWAARDE	
per 100 g:	
energie	1060 kJ / 255 kcal
eiwit	0,5 g
koolhydraten	64 g
vet	0 g
vitamine C	60 mg
= 100% van de aanbevolen dagelijkse hoeveelheid	

De voedingswaarde van rozenbotteljam

Een interessant gevolg is dat we tegenwoordig planten als mineralen beschouwen (kijk eens op de voedingswijzer van een pot jam), dieren als planten (puur gericht op de vraag hoe ze te laten groeien), mensen als dieren (puur gericht op conditioneren) en, nu volop gaande, computers als mensen (die kunnen meer, want zijn zo intelligent; laten we van de mens een cyborg maken).

⁵ Ook zijn ze tegenwoordig onthoofd, hetgeen tegen de principes van de BD-landbouw ingaat. Er zijn indicaties dat die hoorns een functie hebben bij het verteren.

⁶ Materialisme is afgeleid van 'materia', stof, hetgeen een afgeleide is van 'mater'; moeder.



Oktober 2005; bezoekers aan de Baja Beach Club in Rotterdam kunnen een betalingschip laten implanteren

Deze verschuiving van de natuurrijken brengt natuurlijk 'aanpassingsproblemen' met zich mee, die zich uiten in ziekten en gedragsstoornissen. Om bij de dieren te blijven: daarom worden de snavels van kippen in legbatterijen afgebrand opdat ze zichzelf en elkaar uit frustratie niet verwonden. Middels gentechologie zal men dit probleem natuurlijk wat netter trachten op te lossen middels het introduceren van de snavelloze kip.



Het behandelen van dieren als planten is niet meer dan 100 jaar oud. Het is voorstelbaar dat een dergelijke behandeling zich uit in een nageslacht dat zich steeds meer 'aanpast'. Al met al zijn er wellicht toch meerdere generaties nodig om tot 'aanpassingen' te komen. Zo beschouwd, kunnen we op onze klompen aanvoelen dat er zich in de nabije toekomst nog heel wat nieuwe ziektes onder geiten, koeien, varkens e.d. zullen voordoen.

MKZ en lege weilanden

In het kielzog van de BSE-crisis trad in 2001 de MKZ-epidemie reeds op de voorgrond. Steiner zelf was aan het eind van zijn leven samen met zijn collega Eugen Kolisko fanatiek bezig met onderzoek naar mond- en klauwzeer. Het is interessant om in dit kader delen van zijn uitspraken weer te geven, die een verbazingwekkend actueel beeld geven van de stand van zaken aan het begin van de 21ste eeuw:

“Ja ziet u, wat een ‘bedrijfsmanager’ – en het is in de regel geen boer maar een ‘bedrijfsmanager’ die u op grote boerderijen aantreft – u vertelt over de hoeveelheid melk die door zijn koeien wordt geleverd, is werkelijk vreselijk. Hij krijgt zoveel liter per dag dat iemand die het wezen van een koe kent, weet: het is onmogelijk dat men uit een koe zoveel melk haalt. En toch haalt men dat er werkelijk uit! Soms is het zelfs zo dat ze praktisch bijna op het dubbele uitkomen van wat een koe in het produceren van melk eigenlijk kan geven. Daardoor wordt de boerderij zeer rendabel, vanzelfsprekend. En je kunt niet eens zeggen dat je duidelijk kunt merken dat de melk niet meer de kracht bezit als de melk die onder natuurlijke omstandigheden wordt verkregen. Je kunt dus niet eens bewijzen dat daar iets slechts gebeurt. (...) Wij hebben proeven genomen met een middel tegen mond- en klauwzeer bij het rund, zoals we in de laatste jaren veel van deze proeven genomen hebben. Deze proeven zijn zowel op grote als op kleine boerderijen genomen, waar niet op zo’n grote schaal melk wordt geproduceerd (...) Het middel bleek heel effectief te zijn. (...) Dan zie je dat de kalveren die van koeien afstammen die teveel ‘gedresseerd’ zijn op het geven van melk, wezenlijk zwakker zijn. U kunt dat aan de werking van het geneesmiddel zien. (...) Een kalf dat afstamt van een koe die u overvoert en zo dwingt te veel melk te geven, zo’n koe is al zwakker dan kalveren die van koeien stammen die minder op het produceren van melk zijn gedresseerd. U kunt het zien bij de eerste, tweede, derde en vierde generatie. Deze manier van melkproduceren bestaat nog maar sinds kort, maar één ding weet ik heel goed: als men zo doorgaat, wanneer een koe meer dan dertig liter melk per dag moet geven, als men ze zo verder mishandelt, dan gaat überhaupt de hele runderveeteelt na enige tijd te gronde. Daar is niets aan te doen. (...) Het zou nog niet eens zo erg uitpakken als men de koeien zo mishandelt met het melkproduceren, wanneer men ze tenminste nog op de weide zou brengen. Maar zelfs dát doen deze grote boerderijen niet meer. Deze voeren ze alleen in de stallen. De koe wordt zo volledig losgerukt uit zijn natuurlijke verhoudingen.”⁷



Steiner en Kolisko slaagden erin een (preventief) medicijn tegen MKZ te ontwikkelen, dat tot op de dag van vandaag wordt toegepast door BD-boeren.⁸ De MKZ-crisis in 2001

werd echter op schandalige wijze opgelost; medicijnen mochten niet toegediend worden en op nog grotere schaal dan bij de BSE-crisis werden de dieren 'geruimd'. Ook bij de vogelpest ging het er zo aan toe. Nu zijn we bij de vogelgriep aangeland en beginnen mensen mondkapjes in te slaan uit angst dat de epidemie op grote schaal overslaat op mensen. EU-politici zitten inmiddels aan tafel kip te eten, net als destijds rundvlees bij de BSE-crisis, om de burger gerust te stellen.

Een apart thema in Nederland zijn de lege weilanden, omdat de dieren inderdaad nauwelijks meer buiten komen. Volgens de laatste telling van stichting Wakker Dier (oktober 2005) stond 69% van de weilanden in Nederland leeg. Poldermodel-‘oplossing’: een nieuw logo ‘koe in de wei’ en proefprojecten om het voor de boeren weer aantrekkelijker te maken de dieren naar buiten te brengen. Voor zover er nog boeren zijn, natuurlijk. Momenteel geven twee boerenbedrijven per dag er de brui aan.

Oplossingen?

Landbouw in het algemeen is al een samenwerkingsverband tussen mens en natuur. Ook in de biologische en BD-landbouw is sprake van ziekten en misoogsten. De moderne mens ziet zich genooddaakt om de samenhangen tussen hem en de natuur trachten te doorgronden om zodoende problemen op te lossen. De crux is en blijft om te accepteren dat een koe of een varken meer is dan de som der delen. Dan komen andere oplossingen in zicht. Dan hoeft wat mij betreft ook gentechnologie geen taboe te zijn, vermits men zich de vraag stelt of het wezen dat aan de genen ten grondslag ligt ermee geïnd is.

Wie concreet wat wil doen, koopt natuurlijk biologisch en het liefst BD, aangezien in de Biologische Dynamische landbouw de maatstaven voor dierenwelzijn het hoogst liggen. Kijk voor meer informatie op de website van de BD-vereniging: www.demeter-bd.nl

⁷ Dornach, 5 dec. 1923, GA 351

⁸ Foot and Mouth Disease, Reprint XVII (part III) from “Agriculture of Tomorrow” E. Kolisko and L. Kolisko